וואסקא דער רויטער

(ערצעהלונג)

פון מאקסים גארקי

אידיש פון ב. באראן.

(3־טע פארזעצונג)

גערעדט האט זי מיט א גראבען באס־ווען קול, און געראטן האט זי בלויז דאן, ווען מען האט זי געקיצלט, געראכט האט זי הויך ווי א געזונטער „בוישיק", און האט זיך אין גאנצען געטרייסערט פון געלעכטער.

די נארישסטע און געזינטעסטע צווי־שען איהדע חברטעס, איז זי געווען ווע־ניגער אונגליקליכער, איידער זיי, זי איז אבער נעהענגטער פון זיי געשטאנען צו דער מדרגה פון א בחמה.

פארשטעהט זיך, אז דער גרעס־טער האס און קנאה צו וואסקאן איז גע־קומען פון די מיידלאך. פון יעדעס הויז, וואו וואסקא איז געווען דער „וויקידאי־לא", איז שיכור צושטאנד האבען די מיידלאך ניט באראטען די דאזיגע גע־פיהלען און האבען אויף'ן קול זיך באר־קלאגט פאר די געסט אויף וואסקאן; נאר אזוי ווי די געסט זיינען אהין ניט געקו־מען צוליעב דעם זיי זאלען פארטיידיגען די מיידלאך, האבען די דאזיגע קראנען קיין זין ניט געהאט און האבען אויף קיין רעזולטאטען ניט געבראכט. אין אזעלכע פעלע אבער ווען די קלאגען זע־נען דערגאנגען ביז היסטעריקע, געשריי־ען, גוואלדען, און וואסקא האט עס דער־הערט — האט זיך זיין פיינדיגע קאפ באוויזען אויף'ן שויער פון זאל טיר, און א קאלטבלוטיג הילצערנער קול האט געזאגט:

— עי דו, מאך זיך ניט נאריש...

— תליון! כלבוגיק! — האט דאס מיידעל געשריען. — ווא וואנסטו מיך צו סטראשען? טוט א קוק מיין הער, ווי ער האט מיך צופאסעוועט מיט'ן קאנטשיק... און דאס מיידעל האט געמאכט א באוועג־גונג ארונטערצוואווארפען פון זיך די בלוזהע...

דאן פלעגט וואסקא צוגעהן צו איהר פרעגט זי אנגעהמען ביים האנט און ניט ענ־ערגערגיג דאס קול — וועלכער איז גע־ווען אויסערגעוועהנליך שרעקליך — האט ער זי איינגערעדט.

— טומעל ניט... בארוהיג זיך, וואס ריישעסטו אהן א זינען?

— ביזט שיכור... געדענק?

כמעט אלע מאל איז דאס געגוג גע־ווען, און בלויז עלטען פלעגט וואסקא סקומען ארויספיהרען א מיידעל פון זאל.

איינמאל האט קיינע פון די מיידלאך ניט געהערט קיין לעבליכען ווארט פון וואסקאן, באטש פיעלע פון זיי האבען מיט איהם פארקעהרט. ער פלעגט זיי ערמען צו זיך גאנץ איינפאך. איז איינע פון זיי איהם פאר וועלכער עס איז אור־ואבע געפעלען געווארען, פלעגט ער איהר זאגען:

— איך וועל צו דיר היינט קומען געבטיגען...

איז דערנאך פלעגט ער צו איהר געהן א קורצע צייט און פלעגט אויפהערען ניט א געגריג איהר קיין וואדט.

— א טא מייפעל! פלעגען וועגען איהם די מיידלאך ריידען. — פשוט א אלעצערנער צום שווארץ יאהר...

איז זיין הייזעל האט ער נאך דער רייהע נאך געלעבט כמעט מיט אלע מיידלאך, ער האט אויך געלעבט מיט אקסעניען און פ'נהט אין יענער צייט ווען ער האט מיט איהר געלעבט, האט ער זי איינמאל שרעקליך געשלאגען.

א געזונטע און פוילע, האט זי זעהר ליעב געהאט צו שלאפען אין פלעגט אפט אנשלאפען ווערען אין זאל, ניט קוקענ־דיג אויף'ן טומעל ארום איהר, וועגענדיג ארעמען און א ווינקעל, פלעגט זי פלוצלונג איפהערען (צוציהען צו זיך געסט) מיט איהרע גארישע אויגען. זיי פלעגען זיך אפשטעלען אויף עפעס א געגענשטאנד רערנאך פלעגען זיך די ברעמען פאמעלאך גראפלאזען אין זיך פארמאגען, די אונ־ערישע ליפ פלעגט זיך אראפלאזען גרויסווייזענדיג א רויהע געזונטע ווייסע ווייהן, דערנאך פלעגט זיך דערהערען א יסער כראפען, וועלכער פלעגט ארויס־רופען א הייבען געלעכטער פון די געסט און די אנדערע מיידלאך, אבער דאס געלעכטער האט אקסעניאן ניט אויפגע־וועקט.

מיט איהר פלעגט עס אפט פאסירען. די בעל הבית'טע האט אויף איהר שטארק געשריען, האט זי איבער די באקען געשלאג־ען, אבער די קלעפ האבען איהר ניט געהאלפען — זי פלעגט נאך די קלעפ גביסעל ווייגען, און פלעגט ווידער שלאפען.

פאר דער זאך האט זיך וואסקא גע־קומען.

איין מאל ווען זי איז איינגעשלאפען, וויעגענדיג אויף דער סאפא צוזאמען מיט א שיכורן נאסט וועלכער האט אויף גע־דרעמעלט, איז וואסקא צוגעגאנגען צו איהר און שווייגענדיג אנגענומען פארן האנט האט ער זי אויעהגעפיהרט מיט זיך.

—ניט שרייך ווען ווענסטו מיך שלאגען? — האט איהם אקסעניא גע־פרעגט.

— נייטיג... האט וואסקא געענט־פערט.

ווען זיי זיינען געקומען אין קוק, האט ער איהר באפוילען זיך אויסצוטון.

— זאגסט באטש שטארק ניט שלא־גען... האט איהם אקסעניא געבעטען.

— נו, נו...

זי איז געבליבען אין איין הענד.

— געהט ארונטער! — האט וואס־קא באפוילען.

— ווערסטו עוותניק די ביזט! — האט אקסעניא אפגעוויצט, און האט ווייטער געווארפען פון זיך דאס הענד.

(פארזעצונג קומט)

שלמה

(א טיפ)

פון ה. גאלסקי

איך בין געווען א אפטער ארייגגע־הער אין א געוויסע הויז, און הארט אין ענער הויז האב איך אים געטראפען. עס יאט בעצייבערענדעס אין אין אים גע־ענען וואס האט מיך צוגעצויגען צו אים, יכער ניט זיין געשטאלט, ער איז געווען פון מיטלען וואיכס. עטוואס דיקלאך האט צוגעזייעדעס איז געלעגען אין זיינע בלויע און שטענדיג לויסענדע אויגען.

תמיד ווען איך פלעג אריין קומען אין הויז פלעג איך אים טרעפען בייס טיש, די הענד אונטערגעשפארט אונטערן בעוואקסענעם פנים, און זינגענדיג, קיין וינגער אן ער ניט געווען. אבער ס'איז אפייפיל־ווייבטיג געלעגען אין זיין גע־אנג, אז ס'פלעגט אויך אנגעטען ביים זארצען. גערופען האט מען אים שלמה, און געווען איז ער ווי ס'רוב אידען אין ער וועסט — א פעדלער. אין הויז וואו ער האט קווארטירט זיינען נאך פעדלערס איינגעשטאנען, אבער ווי פארשיעדען ווי ווינען געווען, ווי טאג צו נאכט.

יענע פלעגען רעש'ן און טומלען, ווערלען זיך — אין שלמה אפגעווערעט עבען טייל אין זיך געזונגען.

איך פלעג אבט זיך זעצען נעבען אים און זיך צוהערען, צו זיין זינגען ווען עס פלעגט ווי א זיס־קוהל ווינטעל א יעה טאן איבער דער נשמה און זיך א שפיעל טאן צארט... זיינע אויגען פלעגען ווינטעל־מיט אים א פייערל און מיט אזא ביינקשאפט, אז ס'פלעגט זיך גלוסטע־נוהאלען צו אים, צו זיין שיים און זיך אויגן אין ווינען פון אים...

* * *

ס'איז געווען אין א ווינטער אויף דער נאכט, דער פראסט האט געברענט ווי פייער א שנייידענער ווינד האט זיך צע שפילט און ווי א קינד געוויינט, איז הויז איז קיינער ניט געווען אהיים שלמה'ן.

איך בין ווי תמיד אריין, און אים גע־טראפען נעבען טיש פארטראכט.

כ'האב זיך געזעצט נעבען אים און געשווייגען. ס'איז געווארען פייגליך פאר מיר, זיין שווייגען האט מיך נעשראקען, ווען ער כאטש אנגעפאנגען זינגען, זיינע אימעדיג בענקענדע מאטייען. — אד־ווייסל איך וואלט דאן אוועקגעגעבען אבי־ניט זיצען אין צוקוקען ווי יענער שווייגט אין נאך אזא שווייגען... דער ווינט צש שפילט זיך שטארקער, דאס האלץ אין אייזען ציפלאטערט זיך אין לאזט פון זיך א רויטען שיין ארויס.

דער זעק זייגער אויפ'ן "סייד־בארד" קלאפט זיין מאנאטאנעם טיק־טאק, אז שלמה שווייגט.

דעם זייגערס קלאפען, און שלמהס שווייגען פארשפרייטען אזא אומעדיגקייט אין מרא'שחורה'דיגקייט אין ציעמר, אז ס'האט זיך מיר געגלוסט אוועק גיין, נאר דער געפיהל צו וויסען וואס יענער לעבט דורך האט מיר ציריקגעהאלטען, און כ'האב געווארט, ביז כ'האב זיך דער וואדט, ער האט ארונטערגענומען די הענד, אויסגעהויבען דעם קאפ און א קוק געטאן אויף מיר מיט זיינע בלויע בענקענ־דע אויגען און א זאג געטאן:

— אה, דאס זייט איהר . . . ניט ווירענדיג האט זיך ארייסגעריסען ביי מיר.

— שלמה, פון וואס טראכט איר אצינד, שלמה...

— פון וואס?... האט ער אויסגע־ציגען די ווערטער, כ'טראכט פון קליין שטערטיל פון מיינס. פון ווייב און קינד.

און פון מעהר גארניט, האב איך אים איבערגעהאלט.

אה! און פון די היימישע יידען, וואס פלעגען דאס שטערטעלע אנזעהנען, אך! יענע צייט, וואו זיינען זיי.. דאר־טען האב איך מיך א פיס אין וואסער גע־פיהלט, יעדעס גרעזעלע איז אזוי לייב גע־ווען, ווינען ווי אויף דיינע הענד אויס געוואכסען, און דא גארניט, א שמאטע קליינער, און די בעס לייגס.. איך האב גע־פיהלט דאס ער האט נאך עטוואס גע־וואלט זאגען — נאר ס'האט אים גע־פעהלט די שפראך עס אויסצודריקען, ער האט אויסגעגלאצט די אויגען אויף מיר, זיך געשמייכעלט מיט א קינדערשער נא־איידיטעט ווי זאגענדיג:

די ווייסט פון וואס איך טראכט...

און כ'מוז איינגעבען אז עס האט זיך פאר מיר ענטדעקט דער טיעפער אבגרונד וואס איז געלעגען צווישען מיר און אים

כ'האב געזעהען אים שלמה'ן אויף דער הענד קלינע פון א קליין וועגעלע וועל־כער איז איינגעשפאנט געווען מיט א דאר־פערדעל, און יעלכער איז געגאנגען טרייט אין נאך אזא שווייגען... דער ווינט צש שפילט זיך שטארקער, דאס האלץ אין אייזען ציפלאטערט זיך אין לאזט פון זיך א רויטען שיין ארויס.

דער זעק זייגער אויפ'ן "סייד־בארד" קלאפט זיין מאנאטאנעם טיק־טאק, אז שלמה שווייגט.

דעם זייגערס קלאפען, און שלמהס שווייגען פארשפרייטען אזא אומעדיגקייט אין מרא'שחורה'דיגקייט אין ציעמר, אז ס'האט זיך מיר געגלוסט אוועק גיין, נאר דער געפיהל צו וויסען וואס יענער לעבט דורך האט מיר ציריקגעהאלטען, און כ'האב געוואדט, ביז כ'האב זיך דער וואדט, ער האט ארונטערגענומען די הענד, אויסגעהויבען דעם קאפ און א קוק געטאן אויף מיר מיט זיינע בלויע בענקענ־דע אויגען און א זאג געטאן:

— אה, דאס זייט איהר . . . ניט ווירענדיג האט זיך ארייסגעריסען ביי מיר.

— שלמה, פון וואס טראכט איר אצינד, שלמה...

— פון וואס?... האט ער אויסגע־ציגען די ווערטער, כ'טראכט פון קליין שטערטיל פון מיינס. פון ווייב און קינד.

און פון מעהר גארניט, האב איך אים איבערגעהאלט.

אה! און פון די היימישע יידען, וואס פלעגען דאס שטערטעלע אנזעהנען, אך! יענע צייט, וואו זיינען זיי.. דאר־טען האב איך מיך א פיס אין וואסער גע־פיהלט, יעדעס גרעזעלע איז אזוי לייב גע־ווען, ווינען ווי אויף דיינע הענד אויס געוואכסען, און דא גארניט, א שמאטע קליינער, און די בעס לייגס.. איך האב גע־פיהלט דאס ער האט נאך עטוואס גע־וואלט זאגען — נאר ס'האט אים גע־פעהלט די שפראך עס אויסצודריקען, ער האט אויסגעגלאצט די אויגען אויף מיר, זיך געשמייכעלט מיט א קינדערשער נא־איידיטעט ווי זאגענדיג:

די ווייסט פון וואס איך טראכט...

און כ'מוז איינגעבען אז עס האט זיך פאר מיר ענטדעקט דער טיעפער אבגרונד וואס איז געלעגען צווישען מיר און אים

כ'האב געזעהען אים שלמה'ן אויף דער הענד קלינע פון א קליין וועגעלע וועל־כער איז איינגעשפאנט געווען מיט א דאר־פערדעל, און יעלכער איז געגאנגען טרייט ביי טריט הינטער'ן שטעדטיל און וועל־ריל אריין.

אין וואלד האבען פארשיעדענע פויג לאך געווענען, א קיהלער ווינטעל האט זיך מיט די צווייגען און בלעטער געשפיעלט, די זון האט זיך ווי ס'איז דורכגעגנג'עט דורך די שפאלטען ליכט און וואלד אריין און דארט זיך אפגעזעצט אויף א די־ען בוים.

שלמה פלעגט בארבייט אהערען אין א הויז פלעגט איבער דער נשמה אריבער, דאן פלעגט זיך דאס מויל עפענען ברייט, און א געזאנג פלעגט זיך טראגען איבערו נעדיכטען וועלדער, ברינגענדיג קלאנגען פלעגען זיך איבער'ן וועלדעל צעטראגען, יעדען בוים פארווינגען, און לאנגזאם איז זיך דאס פערדיל נעגאנגען, ווייל ס'האט גוט געהאנען זיין בעלעריבת...

אזוי האב איך זיך פארגעשטעלט שלמה'ן און זיין קליין שטעדטיל.

שלמה... שלמה...

* * *

דער ווינט ער שפילט אין דרויסען אויף זיין ווינטער'דיגען פייפעל, און אין אוויזען קנאקט דאס האלץ, מיר ביידע זיצען פארטיעפט, און טראכטען פון עפעס וואס אין לאנג פארבייגעשוואומען, פלוצים הייבט ער ווייטער אן זיין באקאנ־טען מאטייו, א מאלאדוסיש ליעד, וואס דערצעהלט, ווי עס זיצט א געליעבטע לע־בען מיר פון איר נאשטע און קוקט מיט אירע טיעף שווארצע אויגען אויף די ברייטע פעלדער. פון די פעלדער דארף דער געליעבטער אנקומען מיט א געזאנג אנטקעגען, נור לאנג איז די זון שוין פאר נאנען, אין מערב זייט גלוהט נאך א שטיק רייטער הימעל, און לעשט זיך אויס צו בימלאך, און דעם געליעבטענס געזאנג הערט זיך נאך ניט, און ס'איצט דו־נע ליעבטע געבען דער כאטע, און דאס האריז שרעקט זיך, און ביינקט.

זי האט קיין אחנונג אז איהר געליעב־טער האט זיך באדעדזיג דערטרונקען...

אין קוקענדיג אין דער ווייטקייט צוזינגט זי זיך מיט א שרעקיג־ביינקעג דע ליעד...

זינט איך האב דעם שליעסעל צו זיין הארץ באקומען זזינען, מיר ווי עפעס דורך א באנד פארבונדען און פארקניפט געווארען. אין מיין אנוועזענהייט פלעגט ער זיך מארגע גוט פיהלען, זיין זינגען פלעגט אנגעהמען א מעהר פרייליכערען כאראקטער.

איין מאל אין אן אוועגד ווען מיר האבען זיך צערעדט איבער זיין היים, ווייב און קינדער, איז ער פלוצים אויפגעשטאנען, נען אנגעכאפט מיין האנד און עס פעסט, פעסט געדריקט, און זיך אפגערופען צו מיר.

איהר זייט אזוי נאהענט, ביי מיר, פונקט ווי א איינגענער זוהן, און אפשר נעהענטער,

ווען איהר זייט רוכט זיך מיר אן... בין ווידער דארטען... נאר איהר מיר פיהלען... זיינט בלויע פארטיג אויגען האבען אויף מיר מיט מיט ליעב קוקט.

א שרעקליכער פאנראם אין הא...

דאס קאפענהאגענער ציוניסטישע ביו־ראו טיילט מיט:

פון ווארשא קומען אן שווידערהאפטע נאכריכטען איבער די לעצטע אידישע פאגראמען. די פוליש פאגראמשע־קעס זענען: לעגיאנערען, סטודענטען, און די אינטעליגענטע קלאסען, די לענינ־נעהען שיסען אהן קיין שום אויסוואהל אין די אידישע דורכגעהער. אין גאנץ פוילען'הערשט א פאגראם שטימונג.

אין סעדלען זיינען 6 אידען דערהרגעט געווארען.

$100,000

הויז קעמפיין

צו

פארגרעסערען ווילארד האל

פאר אונזערע

טאראנטאר ביזנעס מיידלאך

איז יעצט אין פולען גאנג

טשעקס צאהלבאר דורך א. ב. פאטערסאן מענעדזשער מוזדט־שענס באנק. האנארי טרעזשורער פון דער „ווימענס קריסטשען טעמפערענס יוניאן".

פאטראניזיט די איינ־ווינדא קלינינג קאמפ...

מיר אטענדען צו אלערהאנד הויז, פעקטארי, אפיסעס און סטאר קלינינג, בעסטע ארבייט צו די בילינסטע פריי־זען. מיר מאכען קאנטראקטען מא־נאטליך און יעהר־ליך, 10 טעראס־סטרים, טעלעפאן עדלייד 3087.

אווענדען און יום־טובים טעלעפאן נירט קאל. 5619.

NEW YORK WINDOW CLEANING COMPANY. 10 TERAULEY ST

חתן כלה

זאלען דאס נעהמען איז אכט!

מעררידזש ליינענס

קאן מען קריגען אן אפיס פון

אידישען זשורנאל

נאטיס! נאטיס!

די יענינע וואס וועלען דא נעהמען זייערע מעריידזש לייסענס וועלען קריגען נערופט א שעהנעם בעריכט פון זייער חתונה פריי.

בענוצט זיך מיט היעזע געלעגענהייט!

אדרעס פון דעם זשורנאל:

251-253 קווין וו.

מאזאלא איז א רייגער סאלאד און קאך אויל, געמאכט פון די בעסטע קארן־קערענדלאך.

בלויז פרוכט

קיין בהמה פעטס

קען גענוצט ווערען פאר אלע קאך זאכען און סאלאד צוועקען, אנ־שטאט פוטער, פעטס, אליוו אויל, א. א. וו.

פארלאנגט פון אייער גראסערי

די קענעדע סטארטש קא.

לימיטעד

מאנטרעאל טאראנטא.

האט איהר שוין אויסגעפוירניש אייער הויז אויף פסח

די ראטשטיין פוירניטשור קא.

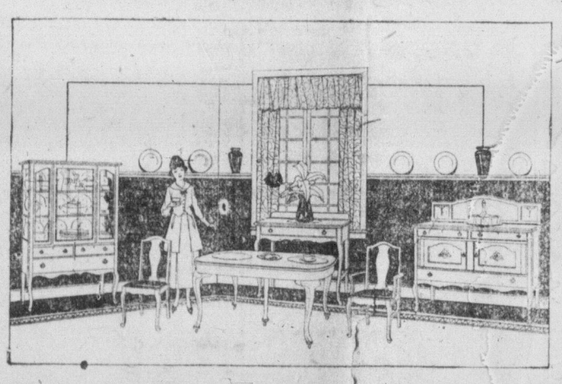

זענען ספעציאליכטען איז דעם פאך זיי פוצען אויס אייער הויז מיט די בעסטע מעבעל־לויט אייער געשמאק

וואר נישט ביז דער רעצטער מינוט עס איז פארבליבען אין גאנצען

2 וואכען צו פסח

זאגט אונז וואס עס פעהלט אין אייער הויז פון פוירניטשור שינג ליין און מיר וועלען שוין טאן דאס איבעריגע

פיעלע האבען זיך שוין אנגעהויבען בערייטיגט דאס ביי אונז בע־קומט מען פוירניטשור פון די בעסטע. מיר פערלאנגען פון אייך צו קומען און בע־טראכטען אונזער 5 פלאר־גען בילדינג מיט אונזער גרוי־סען סטאק איהר קענט קוי־פען אויך איהר ווילט, איהר דארפט נישט קויפען אויך איהר ווילט נישט מיר צייגען אייך מיט פערגעניגען אונזער גרויסען סטאק, הונ־דערטער פון אונזערע אלטע קאסטימער וועלען נישט פארלאזען די ראטשטיינס

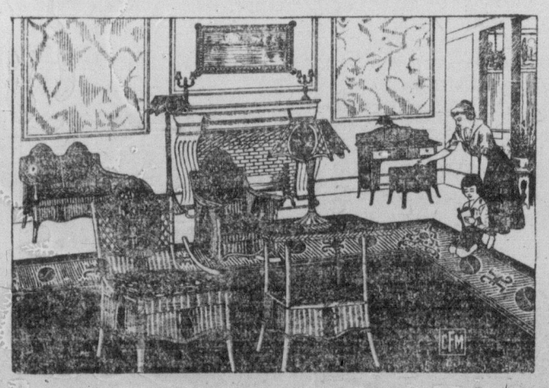

ווייל מיר האבען זיי בעהאנדעלט ארענטלי ד און פינקטליך און יעדער איז צופריעדען

קומט אריין צו אונז קלייבט איך אויס וואס אייער הארץ גלוסט

ווען איהר קויפט פוירניטשור ביי אונז באקומט איהר א גרויסען דיסקאונט פון יעדען ארטיקעל וואס איהר קויפט. מיר גיבען אכטונג אז די סחורה וואס איהר קויפט זאל זיין אין גוטען אר־דער, כדי איהר זאלט ניט האבען קיין שמערצען.

ראטשטיין פוירניטשור קא. 569 קווין וועסט

THE ROTSTEIN FURNITURE CO.

569 Queen St. West

טעלעפאן אדעלייד 4098

אינזער סטאר איז אפען יעדען אוועגד ביז 10 אוהר.

וואטשט אונזערע ווייטערע אנאנסמענטס